

-
- циклічність (сезонність) діяльності;
  - зміни у технології виробництва;
  - комерційний ризик (наприклад, високі технології, високу моду, легкий доступ на ринок для нових конкурентів, тощо);
  - спад чи розширення діяльності у галузі;
  - несприятливі умови у галузі (наприклад, зниження попиту, наявність невикористовуваних виробничих потужностей, серйозної цінової конкуренції);
  - основні економічні та статистичні показники;
  - специфічні операції (наприклад, у відношенні трудових контрактів та методів фінансування) та особливості бухгалтерського обліку;
  - екологічні вимоги та проблеми;
  - нормативно–правову базу;
  - наявність та вартість джерел енергії.

Щоб проводити внутрішньогалузеві порівняння, необхідно також знання аспектів бізнесу конкурента, котрі відрізняють його від інших організацій даної галузі.

Література:

1. Джилад Б. Конкурентная разведка : как распознать внешние риски и управлять ситуацией / Б.Джилад . – СПб. : Санкт–Петербург, 2010 – 320 с.
2. Лукаш Ю.А. Бизнес–разведка как составляющая обеспечения безопасности и развития бизнеса: уч.пособие / Ю.А. Лукаш – М. : Флинта, 2012. – 64 с.
3. Экономическая безопасность и конкурентная разведка : уч.пособие / Под ред. В.И. Захарченко – Одесса: Атлант, 2017 – 519 с.

Орлова А.А.

кандидат економічних наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ: ДОСВІД ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ КРАЇН

В умовах тривалої фінансової, економічної та політичної кризи в Україні особливо зростає необхідність впровадження комплексу заходів щодо переходу національної економіки до інноваційної моделі розвитку. Інноваційний тип економічного розвитку дедалі більше стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку.

Країни у сучасному світі змушені здійснювати пошук прийнятної моделі економічного розвитку, яка б забезпечувала національну конкурентоспроможність й орієнтувала національну економіку на довгострокове зростання. Одним із напрямків такого зростання є розширення інтеграційних процесів і виникнення інноваційно-інтегрованих структур, які забезпечать становлення країни як високотехнологічної конкурентоспроможної держави [1, с. 33-34].

Таким чином, доцільним є вивчення досвіду становлення та функціонування кластерів в зарубіжних країнах, елементи якого можуть бути використані при створенні сучасної моделі розвитку України.

Враховуючи подібність історичних умов, Україна має багато спільних рис економічного розвитку з багатьма пострадянськими країнами, це стосується, у тому числі, й економіки Молдови. Зокрема, тут повністю не сформовані інституційні та організаційно-правові умови розвитку інноваційного середовища; неефективним є механізм комерціалізації інновацій; недосконалою є практика державної підтримки наукових досліджень, яка відрізняється від зарубіжної тим, що держава оплачує не інтелектуальну власність, а дії фахівців [5, с. 324].

Підтримку створення кластерів у Польщі, включаючи фінансування, здійснює держава в особі Польського Агентства Розвитку Підприємництва (ПАРП) при Міністерстві економіки Польщі. В даний час відносно кластерів діють оперативні програми „Інноваційна економіка” і „Підтримка Східної Польщі”, які фінансуються державою за рахунок структурних фондів Євросоюзу [3].

Такі можливості є сприятливими для економіки та для перспектив вступу до ЄС, а це, в свою чергу, дозволить остаточно вийти з орбіти впливу Росії, яка не зацікавлена у інноваційному майбутньому країн-сусідів. Серед позитивних слід зазначити, що у Польщі кластери розташовані майже рівномірно по всій території держави [6].

Позитивним прикладом для сучасної України успішного впровадження реформ є Вишеградська четвірка – Польща, Угорщина, Словаччина та Чеська республіка. Зокрема, саме Словаччина може стати джерелом пошуку нових підходів до реформування економіки країни, в тому числі завдяки етнокультурній близькості.

Словацька республіка почала активно впроваджувати кластерну політику з 2007 року. Наприклад, у Кошицькому краї був створений металургійний кластер, у Нітранському краї – сільськогосподарський кластер. Проте, головне з них є потужний автомобілебудівний кластер, який об'єднує крупні автомобільні заводи «Пежо», «Фольксваген» та «Кіа», які сукупно виробляють понад 300 000 авто на рік [5, с. 74].

В Угорській республіці на даний час функціонує 75 промислових парків, які об'єднують 556 компаній, де працюють 60 тис. осіб. Промислові парки отримують деякі привілеї: інфраструктуру, знижений рівень податкового навантаження [3]. Це традиційні способи державного регулювання економіки, які можуть бути успішно реалізовані в Україні. За даними Європейської кластерної обсерваторії дослідження кластерів можна розділити на 3 великих економічних сегменти:

1) ІПП – інформаційно-інтенсивні послуги (служби підтримки бізнесу, освіта, послуги створення знань, фінансові послуги та ІТ);

2) ТКГ – творчі та культурні галузі (реклама, архітектура, мистецтво, ремесла, дизайн, мода, кіно, музика, друк та видавництво, НДДКР, програмне забезпечення, відеоігри, телебачення та радіо); і

3) ЖН – життєві науки (біофармацевтика та медичні прилади) [7, с. 285]. Підтримку цих напрямів здійснюють, крім керівництва Угорщини, уряди Болгарії, Румунії та Сербії.

Економіка Румунії спрямовується переважно на створення транскордонних кластерів з Італією. Такий досвід може бути суперечливим через низку причин. Отримання країнами постсоціалістичного простору значної фінансової та експертної наддержавної підтримки кластерного розвитку супроводжується перенесенням технологій з розвинених країн у країни з перехідною економікою, частковим або повним привласненням закордонними компаніями підприємств на території означених країн [2].

Білорусь здійснює промислову кластеризацію економіку навколо державних підприємств. Враховуючи специфічний та унікальний тип економічної системи та господарського механізму Білорусі, такий досвід може бути цікавим, однак дуже складним до використання в українських реаліях. Кластерний підхід в управлінні

промисловістю в корені міняє принципи державної промислової політики. Особливо це стосується постсоціалістичних держав і вимагає повної перебудови апарату державного управління, зміни менталітету місцевої влади, іншого зрізу інформації про стан справ в економіці – не по галузям, а на рівні окремих ринків і компаній [3].

Таким чином, аналіз зарубіжного досвіду продемонстрував, що кластерний підхід повністю змінює принципи державної політики. Особливо це відноситься до постсоціалістичних держав і вимагає повної перебудови апарату державного управління, зміни менталітету місцевої влади, зрізу інформації про стан справ в економіці не по галузям, а на рівні окремих ринків і компаній.

Формування інноваційних кластерів дозволить підвищити ефективність взаємодії приватного сектора, держави, торговельних асоціацій, науково-дослідних та освітніх установ в інноваційному процесі.

Література:

1. Бугаєва М.В. Законодавче забезпечення розвитку інноваційно-інтегрованих структур як складова національної безпеки держави в умовах соціально-економічної нестабільності / М.В. Бугаєва, А.А. Орлова // Інноваційна економіка. – 2017. – № 9-10 (71). – С. 33-42.
2. Вишнякова І.В. Досвід становлення та розвитку кластерів в окремих країнах північної, східної і центральної Європи / І.В. Вишнякова // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 1 (9). – С. 184–193.
3. Инновационно-технологические кластеры стран – членов МЦНТИ (Информационный материал). – Международный центр научной и технической информации, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icsti.su/uploaded/201304/cluster.pdf>.
4. Левитская А. Направления стратегического управления инновационным развитием региона / А. Левитская // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 6 (144). – С. 323–332.
5. Левченко А.О. Зарубіжний досвід функціонування кластерних утворень та шляхи його використання в Україні / А.О. Левченко, І.О. Царенко // Наукові праці Центральноукраїнського національного технічного університету: Економічні науки. – Кропивницький: ЦНТУ, 2017. – Вип. 31. – С. 71-79.
6. Орлова А.А. Досвід формування та розвитку кластерів у постсоціалістичних країнах у контексті національної безпеки України [Електронний ресурс] / А.А. Орлова, М.В. Бугаєва // Ефективна економіка. – 2017. – №11. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5892>.
7. Pitic G. The influence of clusters strength and specialization on regional innovativeness: comparative analysis of Hungary, Bulgaria, Greece, Romania and Serbia / G. Pitic, N. Savic, M. Dzunic // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 1 (151). – С. 281–288.

Баранов В.В.

к.е.н., доцент

Льотна академія Національного авіаційного університету

ІННОВАЦІЇ В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ: ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ БІЗНЕС-ШКІЛ

Курс на євроінтеграцію, у тому числі в освіті, потребує суттєвого перегляду навчально-методичного інструментарію, реалізації нових освітніх технологій, орієнтованих на формування людини і фахівця, що не лише володіє теоретичним матеріалом, а й досвідом і навичками фахового характеру.

Одним із засобів підвищення ефективності навчального процесу у студентів економічного профілю є використання сучасних технологій навчання. Рух у цьому